

MINISTERSTVO VNITRA
Poradní sbor ministra vnitra
ke správnímu řádu

Závěr č. 56

ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 14. 5. 2007

- Právo na tlumočníka ve zkráceném řízení

Při blokovém řízení nebo při vydání příkazu na místě má účastník řízení právo na tlumočníka, pokud prohlásí, že neovládá jazyk, ve kterém se vede řízení. Tlumočnick nemusi být k takovému řízení přizván, pokud účastník, který neovládá jazyk, ve kterém se řízení vede, rozumí postupu správního orgánu včetně jeho právních následků.

Odůvodnění:

Poradní sbor ministra vnitra ke správnímu řádu se zabýval některými aspekty realizace práva na tlumočníka podle § 16 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb., zejména otázkou, zda je třeba přibrat tlumočníka i v blokovém řízení nebo při vydávání příkazu na místě.

Při řešení této otázky je třeba vycházet z čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, podle něhož ten, kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka. Právo na tlumočníka stanoví čl. 6 odst. 3 písm. e) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod¹, který má s ohledem na čl. 10 Ústavy v případě rozporu se zákonem aplikační přednost. S ohledem na toto ustanovení mezinárodní smlouvy je tedy část věty první § 16 odst. 3 správního řádu obsahující slova „kterého si obstará na své náklady“ přinejmenším v řízeních o správních deliktech na základě čl. 10 Ústavy neaplikovatelná.

¹ Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8.

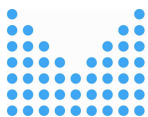

Správní řád právo na tlumočníka spojuje s aktivitou jednatelů tak, že ten kdo prohlásí, že neovládá jednací jazyk, si obstará tlumočníka sám na své náklady (srov. § 16 odst. 3), popřípadě na náklady správního orgánu (srov. § 16 odst. 4). Tato právní úprava se dobře hodí pro řízení o žádostech. Pro řízení zahajované z moci úřední (zejména řízení o správních deliktech) je však nepoužitelná. Jednak pro samotnou povahu tohoto sankčního řízení, které je založeno, obdobně jako řízení trestní, na zásadě, že pachatel neprokazuje svoji nevinu, ale správní orgán jeho vinu, jednak pro kolizi s požadavky Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, která zaručuje každému, kdo byl obviněn (je podezřelý) z trestného činu (správního deliktu) minimální práva, za jejichž realizaci odpovídají státy jako smluvní strany úmluvy. Kromě jiných práv, je tímto minimálním právem právo obviněného být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění.

Je-li v řízení o správním deliktu v souladu s ústavním právem na tlumočníka pomoc tlumočníka nezbytná, správní orgán nemůže s odvoláním na § 16 odst. 3 nebo 4 správního řádu realizaci práva na tlumočníka ponechat na tom, kdo tlumočníka potřebuje, když opatření či zajištění důkazu či jiný úkon je výlučně v jeho zájmu, resp. v zájmu veřejném. Navíc, je-li tím, kdo tlumočníka potřebuje, obviněný (ze spáchání přestupku či jiného správního deliktu), je nutno se řídit výše zmíněnou úmluvou, která každému, kdo je obviněn z trestného činu (podle judikatury Evropského soudu se úmluva vztahuje též na řízení o správních sankcích před správními orgány) zaručuje bezplatnou pomoc tlumočníka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem (správním orgánem) nebo tímto jazykem nemluví.

Z uvedeného vyplývá, že příslušný správní orgán je povinen v případech, kdy má být realizováno ústavní právo na pomoc tlumočníka, zajistit tlumočníka sám, a to na vlastní náklady² (viz výše). Ustanovení tlumočníka podle § 16 odst. 5 správního řádu per analogiam pro blokové řízení nebo vydání příkazu na místě však může být komplikované. Zahájení tohoto řízení oznámením pachateli přestupku (účastníkovi) o

² Blíže Pavlíček, V., Hřebejk, J., Knapp, V., Kostečka, J., Sovák, Z.: Ústava a ústavní řád České republiky, 2. díl: práva svobody, Praha, Linde 1995, str. 272 a násl.

tom, že se přestupku dopustil (bylo shledáno porušení právních předpisů, za něž lze uložit povinnost), spadá totiž v jedno s jeho ukončením vydáním bloku (příkazu na místě) nebo odmítnutím blokovou pokutu zaplatit (důvodů pro uložení povinnosti, viz § 150 odst. 5 správního řádu). Znamená to, že například v případech, kdy je pachatel přestupku zjištěn na místě jeho spáchání, např. v rámci výkonu dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu, je třeba postupovat s ohledem na ústavně zakotvené právo na tlumočníka. Jelikož jde o uplatnění sankce, je třeba se řídit článkem 6 odst. 3 písm. e) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, z něhož lze dovodit, že bez tlumočníka může být sankce uložena, jen pokud obviněný rozumí jazyku v němž se jednání vede. Toto pravidlo doplňuje podmínka podle čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, podle které má osoba právo na tlumočníka v případě, že prohlásí, že nerozumí jazyku, ve kterém se vede řízení³.

Pokud však obviněný rozumí faktickému postupu úřední osoby (např. sdělení přestupku a výše ukládané pokuty je všeobecně srozumitelné, byl využit formulář předepsaný v příslušném cizím jazyku) nebo pokud mu obsah řízení přetlumočí přítomná osoba blízká, lze vzhledem k povaze řízení dovozovat, že požadavek článku 6 odst. 3 písm. e) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je naplněn. Právo obviněného na tlumočníka v takových případech nebude porušeno, pokud se tlumočník zapsaný v seznamu tlumočnicků zkráceného řízení neúčastní, neboť obviněný porozuměl jeho obsahu a důsledkům⁴. V ostatních případech je vyloučeno, aby byla bloková pokuta uložena tomu, kdo neporozumí policistovi, který s ním o přestupku a pokutě jedná. V takovém případě je třeba přestupek podle § 58 zákona

³ Blíže Pavlíček, V., Hřebejk, J., Knapp, V., Kostečka, J., Sovák, Z.: Ústava a ústavní řád České republiky, 2. díl: práva svobody, Praha, Linde 1995, str. 272 a násl

⁴ K tomu, že ustanovení tlumočníka pro naplnění práva podle čl. 6 odst. 3 písm. E) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Komasiński v. Austria, 1989: „Naopak podmínky čl. 6 odst. 3 písm. a) Úmluvy byly podle Evropského soudu naplněny v případě, kdy obviněnému nebyly poskytnuty informace týkající se obvinění v jazyce, kterému rozumí, avšak byl mu určen právní zástupce, který ovládal oba jazyky.“ Dále SJS 341/2004: „Správní řád nemá (na rozdíl od občanského soudního řádu) ustanovení, podle něhož by účastník správního řízení měl právo jednat před správním orgánem ve své mateřštině; pokud je nicméně jeho mateřštinou jiný než český jazyk, měl by mu být ustanoven tlumočník. Pokud však účastník neprohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, a tato skutečnost nevyplyvá ani z obsahu správního spisu, není tím porušeno právo účastníka řízení na tlumočníka (čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod).“

o přestupcích oznámit příslušnému správnímu orgánu, který pak pro ústní jednání ustanoví tlumočníka.

V případě porušení práva na tlumočníka v blokovém řízení (při vydání příkazu na místě) je třeba rozhodnutí (udělenou blokovou pokutu, příkaz vydaný na místě) považovat za nezákonné a mělo by být zrušeno. Pokud v důsledku porušení práva na tlumočníka dotčená osoba neporozumí obsahu blokového řízení a odmítne pokutu zaplatit pouze v důsledku tohoto neporozumění, měl by správní orgán tuto skutečnost zohlednit (řešení lze spatřovat v tom, že se správní orgán nejprve pokusí vyřešit věc opět v blokovém řízení). V případě zahájení přestupkového řízení a uznání účastníka vinným ze spáchání přestupku by totiž vznikla účastníku povinnost zaplatit ve smyslu § 79 přestupkového zákona náhradu nákladů řízení, která by mu nevznikla, pokud by porozuměl blokovému řízení a zaplatil blokovou pokutu na místě. Přitom lze vycházet z toho, že odmítnutí zaplacení blokové pokuty nespočívá v nesouhlasu s právním posouzením věci či se skutkovým zjištěním, ale v neporozumění věci v důsledku porušení práva dotčené osoby na tlumočníka ze strany správního orgánu, který projednával přestupek v blokovém řízení. V případě příkazu na místě je třeba postupovat obdobně.